

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Călătoria regală în Basarabia și Bucovina (I)

Prof. Neculai MOGHIOR¹

1920 – Regina Maria și
Regele Ferdinand la Chisinau
Basarabia-Bucovina. Info

În perioada 16-25 mai 1920, suveranii României au efectuat o călătorie în Basarabia și Bucovina, vizitând Suceava, Putna, Rădăuți, Cernăuți, Hotin, Bălți, Chișinău și Cetatea Albă. A fost o călătorie triumfală, am putea spune similară cu aceea realizată anterior în Transilvania, o imensă baie de mulțime, peste tot au fost întâmpinați cu un entuziasm aparte de către populație și autoritățile locale, mobilizate de marea unire a tuturor românilor și înfăptuirea României Mari.

Duminică, 16 mai 1920, a fost realizat pelerinajul la mormântul lui Ștefan cel Mare și Sfânt de la mănăstirea Putna. Înconjurat de aura de măreție obținută pentru devotamentul și dăruirea sa față de năzuințele seculare ale poporului român, regele Ferdinand I Întregitorul venea să reînvie pe pământul dulcii Bucovine vremurile de glorie de odinioară.

Sub impulsul emoțiilor generate de acest moment deosebit, regina Maria nota în Jurnalul său: „Am plecat spre Putna, un drum cu mașina lung și foarte frumos... La intrarea în sate ne întâmpinau țărani călare. Pretutindeni, primiri foarte frumoase și foarte pitorești... În cele din urmă am ajuns la Putna, mănăstirea unde a fost înmormântat Ștefan cel Mare, marele erou național. Locul este minunat. Biserica a fost restaurată în exterior, dar interiorul este încă perfect. Aici se găsesc mai multe morminte ale vechilor voievozi, și între ele al lui Ștefan. Am

avut o scurtă slujbă și apoi un parastas, timp în care Nando și cu mine am îngenuncheat la mormântul lui Ștefan. Pentru poporul român a fost un moment înălțător când regele Ferdinand a împlinit visul lui Ștefan. Cel care îi eliberase și îi unise pe toți românii sub un singur sceptru venise acum să îngenuncheze la mormântul celui mai onorat dintre voievozii români din secolele trecute. Rectorul Universității a ținut un discurs

¹ Articol extras din volumul postum: Neculai Moghior, *Ferdinand I, regele tuturor românilor*. 2018, p. 170-180

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

inflăcărat, celebrând evenimentul. Biserica era plină de țărani veniți din toate părțile. Nando îi invitase pe toți șefii de partide politice, dar cum scrie în Biblie ei nu au răspuns chemării Domnului, preferând fiecare să-și vadă de ambițiile sale mărunte și de resentimente.”(167)

La Putna, regele Ferdinand I și regina Maria au fost întâmpinați, pe lângă autoritățile locale și reprezentanții populației din zonă, de toți membrii guvernului român. Cu acest prilej premierul de atunci, generalul Alexandru Averescu în discursul de Bun Venit a reușit să evidențieze sentimentele tuturor românilor față de suveranul iubit:

„Sire! Prea Înălțată Doamnă!

Să-mi fie îngăduit a mă face eroul sentimentelor, de care este firesc să fim cuprinși astăzi când, găsindu-ne pe aceste locuri sfinte, aduși de o pornire atât de înălțătoare a sufletului Majestății Voastre, nu ne putem opri – evocând marile fapte a căror amintire ne-o deșteaptă mormântul Marelui voievod – de a face o apreciere între ce a fost și ce este, între ce au făcut strămoșii noștri și ne-au lăsat, și între ce am făcut noi înșine și vom lăsa urmașilor noștri – de la Ștefan cel Mare până la Ferdinand I. Cea dintâi, cale bătătorită de suferințe și dureri, de asprimi și de așteptare; cealaltă, forță neîntreruptă de neînvingătoare rezistență, de necurmată nădejde și de neadormită credință în puterea de viață și de izbândă a neamului!

Străbătând cu mintea această cale bogată în suferințe și bucurii și făcând suma lor, la lumina ultimelor mari evenimente, nu putem ocoli constatarea că și unele și altele ne-au oțelit firea, în așa măsură, că am putut fi neconținut la înălțimea cerințelor vremurilor.

Într-adevăr, și astăzi chiar, în această clipă, cea mai mare parte din istoria noastră, când de un trecut plin de vitejie se leagă desăvârșirea eroică a visului secular și când întărirea pașnică a izbândii noastre pare încă amenințată de primejdii din afară și dinăuntru, este din cale afară de prețioasă și de liniștitoare constatarea că poporul nostru a dovedit neconținut un minunat amestec de bărbăție și blândețe, de mândrie de neam și de îngăduitoare iubire de oameni, de porniri generoase și de simț al dreptății; dar a mai făcut dovadă că de iubirea lui oțelită de țară s-au sfârșit întotdeauna neputincioase atacurile primejduitoare și ademenirile otrăvitoare. Și precum au făcut până acum, așa va face și în viitor.

Sire!

După pilda marelui voievod Ștefan, Majestatea Voastră ați știut să aveți încredere în poporul de care Providența v-a legat, și cu iubire și abnegație identificându-vă cu năzuințele lui sfinte l-ați dus la izbândă și mântuire. Unind voința Majestății Voastre cu voința rostită de toate clasele națiunii, Majestatea Voastră a simțit că jertfa și vitejia poporului trebuie să-l ridice la demnitatea de neatârnat cetățenească, precum și la mândria de a se ști stăpân pe pământul pe care-l muncește. Ați simțit această mare necesitate a vremii și cu un gest care va rămâne pe veci în istorie ați înfăptuit-o.”(168)

Dovedindu-se un profund cunoscător al poporului pe care îl păstora, după cum am mai remarcat și cu alt prilej, regele Ferdinand I Întregitorul a reușit ca, în toastul rostit la prânzul oferit la mănăstirea Putna, să facă o rapidă trecere în revistă a înfăptuirilor marelui voievod Ștefan cel Mare, exprimându-și totodată dezamăgirea ușor voalată pentru faptul că nu toate personalitățile politice ale neamului sunt pătrunse de cerința momentului ca să pună mai presus de patimile personale interesul superior național:

„Călcând pentru întâia oară pământul frumoasei Bucovine, readuse la sânul patriei mame, am socotit ca o sfântă datorie ca întâiul Meu pas să se îndrepte spre acest lăcaș, atât de scump oricărei inimi românești, pentru a aduce umbrei marelui erou al Moldovei și al creștinătății, Ștefan cel Mare și Bun priinosul de recunoștință națională și de adânc simțită slăvire, din partea întâiului Rege al României întregite.

Veacuri de restriște au înșirat an după an și au împletit o cunună de dureri și de suspine în timpul când Țările Românești căzuseră sub îndelungata robie turcească, dar mai cu deosebire de la deslipirea acestei părți, celei mai vechi și mai frumoasă a Moldovei, din trupul părintesc.

Inimile românești rosteau numele marelui voievod plângând, pentru că mormântul său se afla pe pământul robit. Și atât de adâncă și reală era această durere că, în anul 1871 la serbările de la Putna, marele nostru Eminescu cânta:

Durere!... și-i profundă când Românul plânge
Cu fruntea-nfășurată de doliu la mormânt
Durere-i pretutindeni, durere se răsfrânge
În valea și Carpațiul ce-i românesc pământ.

Dar sufletul românesc și-a făcut din icoana eroului său simbolul de mângâiere și de nădejde a unor timpuri pe care povestea le închipuise ca testament al lui Ștefan cel Mare:

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

Dumnezeul părinților voștri se va îndura de lacrimile fiilor săi și va ridica dintre voi pe aceia care vă vor așeza iarăși în voinicia și puterea de mai înainte.

Acesta era cuvântul fermecător al nădejzii.

Răzeșii, care fuseseră sădiți cu mâna lui Ștefan la toate hotarele, l-au purtat cu sfințenie din tată în fiu, în sufletul și legendele lor.

Bisericile și mănăstirile sămănate pe tot întinsul țării ca prinos de recunoștință celui Atotputernic pentru biruințele împotriva atâtor dușmani i-au păstrat evlavia sufletului său sfânt și cărturarii i-au preamărit numele lui, secol în secol.

Până și în veacul cel mai umilitor al fanarioșilor, necunoscutul scriitor, în vestitul cuvânt de pomenire al Marelui Ștefan îl preamărește astfel:

Cu minte așa de bogată în gânduri, cu limbă așa de îndestulată în voroave, cu meșteșug așa de iscusit la împlinirea cuvântului, se poate împodobi atâtea risipe a vrăjmașului, atâtea sfărâmări de cetate, atâtea zidiri de lăcașuri sfinte și atâtea înțelepciune a acestui bărbat care cu vitejie ne-a apărat, cu înțelepciune ne-a cârmuit și cu cât au trăit voinicia noastră și fericire au înflorit... și carele pe toate lucrările lui, în credința lui Iisus Hristos le-au pecetluit, la războiul biruitor... (indescifrabil-nn), la pace domn drept și bun, în viața sa din parte credincios adevărat.

Ștefan al Moldovei, ai trăit veacuri în sufletele românești și vei trăi de-a pururea. Sămânța ce ai pus-o în inimile noastre a rodit și poruncile tale s-au împlinit.

Prin jertfe de sânge a sute de mii din fiii patriei Am întins hotarele până la marginile însemnate de graiul și sângele românesc. Chilia și Cetatea Albă, la pierderea cărora a sângerat inima ta, sunt ale noastre, și Ardealul, pentru care Tu și viteazul tău fiu, Petru Rareș, ați purtat armele victorioase peste munți, este al nostru. Al nostru-i malul Mării și bogata Dunăre de Jos.

Și tot după a ta poruncă făcut-am răzeși în tot întinsul pământului românesc pe toți aceia care au purtat arma în timp de război, lucrând cu plugul în timp de pace.

Steagul tău purtător de biruință l-am așezat în Mitropolia Capitalei noastre spre a fi înfățișat mulțimilor la zile mari, de sărbătoare, pentru întărirea și înălțarea sufletelor noastre.

Și, totuși, când am plecat genunchii în fața scumpului tău mormânt, în sufletul Meu s-a născut o duioasă rugă, pe care o îndreptăm către tine ca unui părinte din veac adormit, dar necurmat alături de sufletele noastre. În numele tău și al marilor tale fapte am găsit izvorul nesecat al răbdării în timpul de umilință și cel al curajului în timp de restriște. Insuflă-ne duhul sfintei uniri în inimile noastre, pentru ca să putem duce înainte greaua sarcină a Statului nostru întregit.

Coboare-se raza geniului tău ocrotitor în sufletele noastre pentru îndreptarea tuturor fapturilor sociale pe calea concordiei din care numai poate izvorî adevăratul bine obștesc.

Însuflețit de acest gând al unirii cetățenești chemasem aici pe fruntașii țării și ai neamului și mai ales pe acei care împreună cu Mine au luptat, îndurând într-un fel sau altul marile greutăți prin care am trecut și care m-au ajutat să vă aduc la împlinire visul nostru secular, și voiam să ne împărtășim împreună de bucuria acestei zile înălțătoare și, totodată, să ne aruncăm privirea asupra viitorului ce ni se deschide și să ne gândim că opera unității noastre ca stat și ca națiune așteaptă de la noi încă multe și îndelungate silințe pentru ca tot ce am dobândit prin atâtea jertfe, să fim în stare a păstra și consolida prin necurmată muncă. Iar asemenea muncă nu se poate îndeplini cu sorți de izbândă decât numai prin unirea tuturor forțelor naționale din vechiul regat și din ținuturile unite cu patria mamă, și prin conlucrarea tuturor bărbaților pricepuți la prefacerea tuturor ramurilor și gospodăriei Statului după marile zguduiri prin care am trecut.

Să jurăm în fața mormântului acestui erou național că în împrejurările grele vom fi strâns uniți, având numai un singur gând și o singură simțire: Fericirea scumpei noastre patrii pentru care suntem gata a face orice sacrificiu.”(169)

De la Putna, suveranii au plecat la Cernăuți, capitala Bucovinei, unde au fost întâmpinați, ca peste tot pe traseul acestei călătorii, cu entuziaste manifestări de entuziasm și simpatie din partea populației locale, inclusiv a minorităților, fapt subliniat de regele Ferdinand I în toastul rostit la prânzul de gală oferit la Cernăuți în ziua de 17 mai 1920:

”Cu adevărată nerăbdare am așteptat ziua de astăzi când am putut îndeplini o veche dorință a Mea și a Reginei de a ne găsi în mijlocul noilor Mei supuși din frumoasa Bucovină, această veche parte a Țării care a dat vechii Moldove un șir slăvit de voievozi ale căror domnii sunt strâns legate cu epoca cea mai strălucită a istoriei Moldovei și ale căror rămășițe pământești sunt acoperite cu țărâna sacră, de acum înainte în veac

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

românească. Era dar firesc ca în drumul spre capitala Bucovinei, întâiul Rege al României întregite să se închine la mormintele marilor voievozi din timpurile trecute, dar mereu vii în inima poporului, căruia prin vitejia oștilor sale i-a dat înapoi, după o lungă epocă de robie, patria lor pierdută, nu din voia lor, ci din slăbiciunea veacurilor.

Primirea frumoasă și așa de caldă ce ni s-a făcut Mie și Reginei, atât ieri în tot ținutul ce am parcurs, cât și azi aci la Cernăuți, mult ne-a mișcat și cu drag și bucurios aduc mulțumirile noastre adânc simțite.

Din toată inima salut pe fruntașii acestui vechi și prea frumos ținut al vechii Moldove și mulțumesc tuturor acelor care în ziua fericită, rezervată generației noastre, au înțeles cursul timpului și poruncile momentului istoric, proclamând din însăși a lor voie unirea Bucovinei cu Regatul român, unul și nedespărțit în dreptele sale hotare firești.

Mulțumesc Înalt Preasfinției Tale și clerului român că în mijlocul îndelungatelor greutăți ne-ați păstrat cu sfințenie biserica și limba strămoșească, care ne vorbesc de puterea și evlavia fericitorilor întru amintire Voievozi din secolele trecute.

Mulțumesc fruntașilor vieței politice și culturale din Bucovina, care au știut în vremurile de restriște să fină sus steagul, spre a fi gata atunci când ceasul dezrobirii a sunat. Recunoștința neamului românesc este binemeritata lor răsplată.

Mulțumesc orășenilor și țăranimii bucovinene, care ne-au ieșit pretutindeni întru întâmpinare cu atâta dragoste și însuflețire, și care în frumosul său port național ne-a evocat mândrele vremi de odinioară. Cunoaștem lupta sa răbdătoare pentru păstrarea caracterului național al Bucovinei în timpul trecut.

Mulțumesc, în fine, reprezentanților și poporului de naționalitate străină, care alături cu elementul românesc ne-au arătat cu atâta căldură sentimentele lor de credință către Mine și noua lor patrie română.

Știu cât de grele au fost suferințele războiului din urmă, care în mișcărilor neconținute ale frontului de luptă au apăsător cu atâta urgie asupra întregii Bucovine, de la șesul Cernăuților până în munții de la Vatra Dornei, le-am simțit cu aceeași părintească strângere de inimă ca și pe ale noastre din vechiul Regat.

Nu mă îndoiesc că prin întoarcerea Bucovinei la Patria mamă și prin o muncă încordată a tuturor păturilor sociale se vor vindeca în curând cele mai grele răni ale războiului.

Azi, când stăm în fața mărețului fapt al unirii românilor din toate unghiurile în același stat, ne îndreptăm privirile noastre spre viitorul pe care noi singuri trebuie să-l croim, precum prin noi înșine ne-am croit prezentul. Puterea de voință, patriotismul cald, de care trecutul nostru este martor netăgăduit, dorința sacră de a lucra toți împreună și în concordie, mână în mână toți fiii acestei țări, oricărei legi sau neam ar aparține ei, numai și numai pentru binele Patriei comune, sunt chezașia cea mai sigură pentru un viitor plin de cele mai frumoase nădejdi.

Îmbrățișând pe toți locuitorii acestei vesele grădini ce este Bucovina noastră, cu aceeași dragoste părintească și drept răspuns la sentimentele ce am găsit aici, ridic paharul Meu în sănătatea Bucovinei și a capitalei ei." (170).

La 20 mai 1920, în ziua de Înălțarea Domnului, ajuns la Chișinău, regele Ferdinand I Întregitorul, în tostul rostit la prânzul de gală oferit în cinstea sa, a revenit cu insistență asupra atenției care trebuie acordată minorităților, situației țăranimii precum și a importanței acordată necesității de a se acționa în deplină unitate de interese:

„Am răspuns viei dorinți, de mult purtată în inima Mea, punând piciorul Meu pe pământul acesta, care odinioară fusese una din părțile mai roditoare ale vechii Moldove.

Primirea călduroasă ce ne-a fost făcută în toate orașele și satele ei pe unde drumul ne-a dus, au pătruns inima noastră de o bucurie cu atât mai mare cu cât ne-a dat dovada că iubirea de neam nu s-a stins în timpurile cât Basarabia a stat sub o stăpânire ce nu avea legături de suflet cu poporațiunea moldovenească, care de veacuri alcătuieste talpa acestei țări.

O potrivire mișcătoare pentru inima Mea a vrut ca astăzi, în ziua sfintei Înălțări, când toată România se va ruga pentru sufletele sutelor de mii de ostași ai săi, care cu viaa lor au pecetluit Hrisovul de întregire a neamului românesc, să ne aflăm Regina împreună cu Mine, în Capitala unuia din frumoasele ținuturi care s-au unit pe veci cu Regatul Meu.

Astăzi, când iarăși stăpânim puternic toți munții și toate plaiurile ce în veacurile trecute se bucurau de dreapta și slăvita ocârmuire a Marilor Voievozi ai neamului românesc, putem arunca privirile noastre asupra timpurilor trecute, pe care soarta le rezervase acestei frumoase și bogate țări, ce este ținutul dintre Prut și Nistru.

Avram Iancu - 150

Cetatea Cavalerilor

Nr. 6 (22) / Iunie 2022

Dumnezeu, care toate le cunoaște cu atotputernica Sa voință și înțelepciune, n-a voit ca, chiar Marele erou al istoriei moldovenești, Ștefan cel Mare și Sfânt să se bucure prea mult de a fi țitor peste toată Țara Moldovenească.

Sub domnia sa, atât de bogată în victorii asupra păgânilor, s-a început pierderea țărmului Mării și a cetăților de pe Nistru și Dunăre. A urmat apoi răpirea Bucovinei și, în sfârșit, a Basarabiei. Unitatea geografică a vechii Moldove era astfel sfărâmată, jumătate din trupul său era sfâșiat și din aceasta a urmat secătuirea ei economică și socială.

Și de aceea marii boieri ai Moldovei se plângau Sultanului, acum o sută de ani, în cuvinte ca acestea, pline de durere înăbușită:

Din poruncă ne vedem îndatorați a vinde toate acele de peste Prut moșii și a ne desface de dânsese... Înfățișăm cu lacrimi în suflet stingerea și pierderea ce ni se pricinuieste dintru aceasta la atâtea familii și suflete, la atâtea neamuri și la atâtea lăcașuri ale credinței noastre, cea mai desăvârșită cădere și sdruncinare socotim a ne lipsi de pământul strămoșesc.

Descurajarea s-a coborât adânc în suflete, an după an și poetul din urmă al generației trecute basarabene... (indescifrabil-nn) Costache Stamate, suspina la bătrânețe versuri ca acestea:

*Am fost și eu Român
Dar m-am făcut păgân,
Căci june eu fiind
Sărmanul meu pământ
Fu de tătari călcat
Și cu sila m-au luat.
De-acuma numai moarte
Să mă scape poate
De păgânătate....
C-un dor nespus
Mă uit spre-apus
Acolo mi-i viața
Acolo-i speranța
Să fim fericiți
De-am fi toți uniți.*

Astăzi, mulțumită ostașului român și energiei ascunse în sufletul răbdător al românului, avem fericirea să ne vedem uniți la sânul patriei de-a pururea înregite prin proclamarea de bună voie a sfintei uniri.

Tăria noastră a stat în dreptul nostru, puterea noastră se va arăta în muncile ce vom desfășura pentru a da din nou ființă și voință dreptului nostru ce ne-a fost mult timp tăgăduit.

Țărâtimea română dintre Prut și Nistru atât de blândă și răbdătoare, nu a așteptat alta decât dreptatea și lumina pentru suflet, după un veac de cufundare în întuneric prin nerespectarea limbii sale strămoșești în școală și biserică. Pe când toate celelalte limbi venite aici după răpirea Basarabiei s-au bucurat de carte, școală și biserică națională, numai moldoveanul de baștină a fost lipsit de toate.

Așadar, fără nici o ură și fără prigonire vom răspândi dreptate și lumină pentru toate neamurile care alătura cu românul trăiesc pe solul bogat al Basarabiei. Și sunt încredințat că toate popoarele de altă limbă vor răspunde cu același duh de dreptate față de concetățenii români și că prin pașnica lor conviețuire se va pune temelie sănătoasă propășirii acestui pământ românesc.

Prin multe încercări a trecut scumpa noastră țară, adeseori a fost la marginea prăpastiei, dar prin vitalitatea ei, prin credința ei într-un viitor strălucit a izbutit totdeauna a-și relua zborul indicat de soarta sa.

Marele patriot și bărbat de stat, Mihail Kogălniceanu avea dreptate când a spus: Providența lua de mână pe națiunea română ca pe o fiică iubită între fiicele cele mai iubite, o scotea din toate pericolele și o înălța mai tânără și mai zdravănă decât fusese înaintea ceasului de perire. N-avem dar drept noi românii de a susține că la gurile Dunării de Jos ni s-a dat o misiune de îndeplinit?

Să unim deci toate sufletele, toate energiile noastre, spre a ajunge toți fiii acesti Țări la același mare și sfânt scop. Sunt convins că toți Basarabienii vor pune mâna lor la această măreață operă, și cu această nădejde neclintită ce o port în suflet, strig din toată inima: Să trăiască Basarabia și Capitala ei!"(171)